

Brussel : ingewikkelde pacifikatie of eenvoudige verfransing ?

Georges Anthoon

De ons heden ten dage voorgestelde staats hervorming is niet eenvoudig. Globaal gezien is de complexiteit van de nieuwe staatsstructuur het gevolg van het feit dat de deelgebieden in ons land niet duidelijk afgelijnd zijn. We hebben het concept gewest, dat territoriaal gebonden is en het concept gemeenschap, dat dit veel minder is. De Vlaamse gemeenschap heeft wel een sterke territoriale basis, nl. het Vlaamse gewest, maar ze is ook zeer reëel te Brussel, waar er overlapping is met de Franstalige gemeenschap. Omdat de Vlamingen fel gehecht zijn aan het concept gemeenschap, kon de staatsstructuur niet op basis van de drie gewesten worden opgebouwd (zoals andere federale staten dat wel deden).

Om uit deze patstelling uit te geraken heeft men de klassieke theorieën over het federalisme moeten doorbreken, via een verdeling van de bevoegdheden over de gemeenschappen en de gewesten. De gemeenschappen worden bevoegd voor de zgn. «culturele en persoonsgebonden» materies, terwijl de gewesten bevoegd worden voor de zgn. «plaatsgebonden» materies. Dit is de sleutel van de hele hervorming.

En tot hier zou het kruiswoordraadsel kloppen, ware er niet Brussel. Immers, omwille van de overlapping van de beide gemeenschappen, moesten andere formules worden gezocht om de vreedzame (?) coëxistentie van beide mogelijk te maken.

Ziehier het Brussels doolhof...

Door de Egmont- en Stuyvenbergteksten werden de grenzen van Brussel niet verlegd.

De zes faciliteitengemeenten worden dus niet ingelijfd bij Brussel, niettegenstaande het feit dat men dit van Franstalige kant graag had bekomen. «Le très grand Bruxelles de l'avenir !» zoals dat heet.

Bovendien wordt het kiesarrondissement Brussel gesplitst in twee kiesarrondissementen : het kiesarrondissement Brussel (1) en het kiesarrondissement Halle-Vilvoorde (2). In het rapport zal eerst het statuut van Brussel 19 gemeenten worden behandeld, en daarna het statuut van de faciliteitengemeenten, met in aansluiting daarop de bepalingen omtrent Halle-Vilvoorde.

(1) De grenzen ervan vallen samen met die van het Brussels gewest.

(2) Dit vormt het overblijvende deel van het huidige kiesarrondissement Brussel.

I STATUUT VAN BRUSSEL-19 GEMEENTEN (3)

§ 1. DE CULTURELE EN PERSOONSGEBONDEN MATERIES.

— Op het *vlak van de gemeente*, voorziet het pact in de oprichting van Vlaamse en Franstalige gemeenschapscommissies. Verder is bepaald dat de socio-culturele instellingen in de gemeenten van de Brusselse agglomeratie hetzij ééntalig worden, hetzij tweetalig, maar dan intern gereorganiseerd.

— Op het *vlak van het gewest Brussel* (de 19 gemeenten) worden de Nederlandse en de Franse Commissie voor de Cultuur behouden en worden hun bevoegdheden uitgebreid.

1. De gemeenschapscommissies

a. inrichting

In elke gemeente wordt reeds in het overgangsstelsel een Nederlandstalige en een Franstalige gemeenschapscommissie opgericht. Deze commissies bestaan uit 11, 13 of 15 leden, a rato van het aantal inwoners. Door dit hoge aantal, wordt het mogelijk dat de belangrijke minderheidsgroepen vertegenwoordigd zijn.

Tijdens het overgangsstelsel geldt een voorlopige regeling voor de aanwijzing van deze leden. Tijdens het definitieve stelsel bestaan deze commissies uit verkozen gemeenteraadsleden van de overeenstemmende taalgroep. Zijn er niet genoeg, dan gebeurt de aanvulling met de niet-verkozen kandidaten van dezelfde taalgroep (aanwijzing via het devolutief kiesstelsel). Het pact bepaalt een onverenigbaarheid tussen, enerzijds het lidmaatschap van de gemeentelijke gemeenschapscommissie en anderzijds, hetzij het lidmaatschap van het schepencollege, hetzij het dubbele lidmaatschap van de gemeenteraad en de raad van de O.C.M.W. De gemeenteraadsverkiezingen geschieden ofwel op ééntalige lijsten, ofwel op naar taal ontdebeldde lijsten, doch de Franse en de Nederlandse lijst van eenzelfde partij kunnen hetzelfde lijstnummer hebben (4). Er is

(3) De 19 gemeenten zijn : Anderlecht, Brussel, Elsene, Etterbeek, Evere, Ganshoren, Jette, Koekelberg, Oudergem, Schaarbeek, Sint-Agatha-Berchem, Sint-Gillis, Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Joost-ten-Node, Sint-Lambrechts-Woluwe, Sint-Pieters-Woluwe, Ukkel, Vorst en Watermaal-Bosvoorde.

(4) De bedoeling en het nut van deze bepaling is duidelijk : nl. onmogelijk maken wat gebeurd is met de agglomeratieraadsverkiezingen.

De waarborgen voor de Vlamingen in Brussel via de agglomeratieraad werden op bijzondere sluwe wijze ontkracht door de francofone Brusselaars.

Het Rassemblement Bruxellois, waarin de FDF, de Parti Libéral (Brusselse Franstalige

ook poolvorming naar de taal van de kandidaten (5). Voortaan is er ook een kandidatuurstelling met taalverklaring die dient gesteund te worden door ofwel drie kamerleden of senatoren ofwel honderd gemeenteraadskiezers van de betrokken gemeente. De controle op deze taalverklaring geschiedt op dezelfde wijze als voor de Europese verkiezingen. De gemeenteraadsverkiezingen bieden de Vlamingen voortaan betere garanties qua vertegenwoordiging. De taalverklaring wordt beter gecontroleerd en er is een steun vereist (hoewel 100 kiezers weinig is). De gesplitste lijsten zijn ook een enorme vooruitgang (voortaan geen nep-Vlamingen meer !). En last but not least de poolvorming, die de garantie inhoudt dat 20 % van de stemmen, ook 20 % van de zetels oplevert.

Wat de installatie van gemeenschapscommissies betreft had men van Vlaamse zijde uiteraard gehoopt op een minimumvertegenwoordiging in de Brusselse gemeenteraden en OCMW's, wat hen een reële beslissingsbevoegdheid zou hebben gegeven. Zover zijn de Franstaligen echter niet willen gaan.

Deze gemeenschapscommissies zullen dus partijpolitiek worden samengesteld. Wat ons tot de vaststelling brengt dat er in Brussel een zestal overheidsinstellingen zullen fungeren die op verschillende wijze partijpolitiek zijn samengesteld : het gewest, het subgewest de gemeente, de gemeenschapscommissies en de cultuurcommissies. Wie het Belgische partijpolitiek leventje kent, wéét dat dit nogal eens dreigt te ontaarden in touwtrekkerij omwille van allerhande belangen, waarbij de instellingen hun oorspronkelijke doelstellingen vaak over het hoofd zien...

b. taak :

Grosso modo hebben deze gemeenschapscommissies zes taken of bevoegdheden. De eerste drie stonden al in het Egmontpact, de andere drie heeft men er in Stuyvenberg aan toegevoegd.

Liberalen) en een groep PSC-ers elkaar vonden, plaatste 15 nep-Vlamingen op zijn lijst en dit op verkiesbare plaatsen (kenletters N achter hun naam). Aan kiezers werd aangeraden een lijststem uit te brengen i.p.v. een voorkeurstem. Twaalf van de 15 N-kandidaten werd verkozen (zij haalden 2305 stemmen, zijnde 0,75 % van het totaal der RB-stemmen), terwijl 77,55 % van de RB-stemmen inderdaad op de lijst werden uitgebracht.

Het RB behaalde de absolute meerderheid van de stemmen (49,2 %), wat haar meteen de helft van de plaatsen die aan de Nederlandstaligen in agglomeratiecollege waren voorbehouden, opleverde. Het college bestaat uit 12 leden, waaronder 6 Nederlandstaligen, en 3 van deze 6 waren van het Rassemblement Bruxellois.

Gevolg : in dit college kregen enkel de RB-schepenen (waaronder deze nep-Vlamingen) echte bevoegdheden, terwijl de «echte» Vlamingen als het ware schepenen waren zonder portefeuille, zonder enige macht of invloed dus. Ook kregen 4 RB-ers zitting in de Nederlandse cultuurcommissie in Brussel.

«Le trucage truqué», zoals men het sindsdien is gaan noemen, slaagde dus volkomen.

(5) Dit is het groeperen van de stemmen over de lijsten per taalgroep. Uit deze twee pools wordt de zetelverdeling per taalgroep afgeleid. En dan pas gebeurt de zetelverdeling over de partijen.

(5bis)De adviesbevoegdheid is slechts bindend inzake de gesplitste kredieten (zie infra).

1. de gemeentelijke culturele initiatieven stimuleren :

Vraag : wat wordt hieronder verstaan ? Deze vraag is niet van belang ontbloot gezien het feit dat er in Brussel ook nog socio-culturele raden bestaan (en blijven bestaan, volgens het pact !) die deze functie al jaren uitoefenen. Er moet dus nog een duidelijke afbakening komen van de bevoegdheden tussen gemeenten, OCMW's, gemeenschapscommissies en socio-culturele raden.

2. een verplicht advies verstrekken over ieder cultureel voorstel van de gemeente of het OCMW

In de Vlaamse en Waalse gemeenschappen hebben de Vlamingen (respectievelijk de Franstaligen) de autonomie op het vlak van de «culturele en persoonsgebonden» materies. Het ware logisch geweest dit recht ook toe te kennen aan de Brusselse Vlamingen, door een gewaarborgde vertegenwoordiging in de gemeenteraden en OCMW's.

Dit heeft men dus aan Vlaamse zijde niet kunnen bekomen. Wel wordt aan de gemeenschapscommissies een soort «controlerecht» gegeven, via dit verplicht advies over ieder cultureel voorstel.

Nu kan ik mij niet van de indruk ontdoen dat we hier staan voor een goed bedoelde maatregel die de Vlamingen nauwer wil betrekken bij de culturele werking van de gemeenten, maar toch heb ik reserves omtrent de praktische resultaten ervan :

- het is een verplicht advies, maar nergens wordt bepaald of dit bindend is (5bis).
- het advies is beperkt, want voor de persoonsgebonden materies (die zullen worden toegevoegd aan de wet van 21 juli 1971) slaat dit advies enkel op de communautaire facetten en niet op de inhoud van het gevoerde beleid (6).

De adviesbevoegdheid is dus te beperkt om efficiënt te zijn. Maar, zo zeggen de Vlaamse onderhandelaars, er is recht van beroep bij de Brusselse executieve. Maar dit beroep biedt ook niet alle garanties (3).

3. beroep instellen tegen de beslissingen van de organen van de gemeente en van het OCMW (7).

4. voorstellen doen betreffende de aangelegenheden die tot haar bevoegdheid behoren (8).

Dit werd in Stuyvenberg toegevoegd. We vragen ons echter af of hier iets fundamenteels bereikt is voor de Vlamingen. Immers, voorstellen for-

(6) Een advies (bevoegdheid) is dus niet nodig voor het oprichten van een bejaardendienst, wel over de kwestie of deze dienst al dan niet aan de tweetaligheid beantwoordt.

(7) Zie infra.

(8) Bedoeld worden de aangelegenheden opgesomd in art. 59bis van de Grondwet en in art. 2 van de wet van 21 juli 1971, uitgebreid met de persoonsgebonden materies (doch enkel wat betreft de communautaire aspecten).

muleren kan men bij de vleet, maar welk (Franstalig) gemeentebestuur zal er rekening mee houden ? Wie de praktijk kent van de adviesraden op gemeentelijk vlak (jeugdraad, milieuraad...) weet dat de door deze instanties geformuleerde voorstellen veelal richting prullemand gaan, en daar heeft men nog niet eens af te rekenen met een taalstrijd... Er is wel beroep mogelijk (9).

5. *een algemeen klachtrecht :*

In Stuyvenberg is ook bepaald dat de gemeenschapscommissies een algemeen klachtrecht zouden krijgen. Dit klachtrecht kan worden uitgeoefend ingeval van een discriminerende beslissing ten aanzien van de leden van een gemeenschap. Maar dit klachtrecht geldt slechts inzake andere dan culturele en persoonsgebonden aangelegenheden.

6. *erkenning van de socio-culturele instellingen die zich richten tot de twee gemeenschappen (zie infra).*

Deze bevoegdheid hebben de gemeenschapscommissies slechts vanaf het definitief stelsel. Tijdens het overgangstelsel wordt deze taak waargenomen door een ministerieel comité.

c. kredieten :

Als men de gemeenschapscommissies efficiënt hun taak wil laten uitvoeren, is daar geld voor nodig. Omtrent de financiële middelen, bepaalde het Egmontakkoord : «In elke gemeentebegroting van de gemeenten van het Brussels gewest, zullen de kredieten voor de culturele activiteiten, bedoeld in de wet van 1971, die niet worden besteed aan de werking van de aan beide cultuurgemeenschappen gemeenschappelijke kredieten, onder beide gemeenschappen worden verdeeld, volgens hun numeriek belang». Wat kunnen we uit deze tekst afleiden ?

- de persoonsgebonden materies vielen er niet onder.
- de kredieten waarvan het gemeentebestuur kan aantonen dat ze bestemd zijn voor de werking van gemeenschappelijke activiteiten, worden niet opgesplitst.
- het criterium van het numeriek belang was niet vastgelegd.

Deze tekst, die de bedoeling had het schromelijk financieel onevenwicht (10) dat er nu in Brussel bestaat weg te werken, is dan verder gepreciseerd en gewijzigd in Stuyvenberg. Immers, de persoonsgebonden materies en het kunstonderwijs vallen er nu wél onder. Bovendien moet het totaal van de kredieten op de gemeente- en OCMW-begroting dat bestemd is voor culturele aangelegenheden, en de persoonsgebonden materies én het kunstonderwijs, ten minste voor 20 % toegekend worden aan de gemeenschap

(9) Zie infra.

(10) Men beweert dat de miljarden voor meer dan 95 % naar Franstalige initiatieven gaan.

die de minderheid van de bevolking van de gemeente uitmaakt. Dit percentage wordt aangepast indien de verkiezingsuitslagen aantonen dat die gemeenschap meer dan 20 % van de kiezers van de gemeente uitmaakt. Hier dus geen sprake meer van de voorafname voor tweetalige activiteiten (11).

Dit is een grote verworvenheid voor de Vlamingen te Brussel, daar ze nu voor culturele en persoonsgebonden materies kunnen rekenen op vooraf vastgelegde kredieten. Het belang van deze 20 %-regel kan nog worden onderstreept door het volgende.

Toen deze regel door de Franstalige onderhandelaars op Stuyvenberg werd aanvaard, beseften zij blijkbaar niet helemaal welke enorme financiële consequenties dit zou meebrengen. Dit besef hadden zij wel toen de Stuyvenbergtekst in tweede lezing werd voorgelegd. De Franstaligen begonnen daarom dwars te liggen (zij wilden niet dat de regel van de 20 % zou gelden voor het onderwijs) en men raakte in een impasse.

Om uit deze impasse te geraken, heeft men dan specifieke regelingen uitgewerkt voor de hospitalen (nr. 72) en voor het onderwijs (nr. 73).

Voor de *hospitalen* die niet worden erkend als zich richten tot de twee gemeenschappen wordt in het kredieten-pakket een afzonderlijke berekening gemaakt op basis van het bedoelde percentage van de gemeentelijke kredieten. Het aandeel dat aan iedere gemeenschap toekomt, zal uitsluitend aan de post «hospitalen» worden besteed. Verder wordt bepaald dat de gemeente of het OCMW, op voorstel van de gemeenschapscommissies, een overeenkomst zal mogen sluiten met een hospitaal binnen of buiten de gemeente, hetzij in de 19 gemeenten, hetzij in de 6 randgemeenten. Dit hospitaal mag zich tot de betrokken gemeenschap of tot de twee gemeenschappen richten. In dit laatste geval mogen de kredieten enkel gebruikt worden ten voordele van de gemeenschap waarvoor ze werden uitgetrokken.

Voor het *gemeentelijk onderwijs* — uitgezonderd het kunstonderwijs — wordt een speciale regeling getroffen die buiten het pakket van de verhouding 80 % - 20 % valt. De verdeling zal geschieden naar de behoeften. Dat de Vlaamse onderhandelaars hier bakzeil haalden, is alleen maar te betreuren. Afwachten maar wat de speciale regeling ons zal brengen. De Stuyvenberg-onderhandelaars zijn het in ieder geval over de volgende punten i.v.m. het onderwijs reeds eens geworden :

— de gemeenten van Brussel zijn verplicht om een gemeenteschool op te richten of in stand te houden, zoals de wet op het lager onderwijs voor-

(11) De tekst van het Egmont-akkoord maakte een onderscheid tussen de aan beide cultuurgemeenschappen gemeenschappelijke activiteiten en de niet gemeenschappelijke. De kredieten voor de eerste soort activiteiten worden niet gesplitst, die voor de tweede wel. Hierdoor zou discriminatie door Franstalige gemeentebesturen mogelijk geweest zijn. Want de truuk zou erin bestaan hebben de in feite Franstalige initiatieven te hullen in een tweetalig kleedje, zodat er maar een heel miniem pakket kredieten zou overblijven voor de eentalige activiteiten.

schrijft. Deze verplichting zal nu worden toegepast per taalregime, op voorstel van de gemeentelijke gemeenschapscommissie. Dit voorstel kan zowel leiden tot de oprichting van een gemeenteschool of de overname van een school. Dit betekent met andere woorden dat de Nederlandse gemeenschapscommissie op grond van 15 schoolplichtigen een lagere school kan doen oprichten door elke gemeente van de Brusselse agglomeratie. Dezelfde verplichting geldt ook voor de zes randgemeenten, met dien verstande echter dat de regeling van de taalwetgeving ongewijzigd blijft.

Er is dus een mogelijkheid geschapen voor de Vlamingen om Nederlandstalige scholen te doen oprichten, wat positief is. De vraag is echter : wat als de gemeente weigert ? Dan gaat men in beroep. Maar wat als het beroep niet wordt ingewilligd ? Blijft alles dan bij het oude en komt er dus geen school ?

— de verbintenissen inzake onderwijs, die opgenomen zijn in het Verslag aan de Koning, gevoegd bij het KB van 5 mei 1971, moeten uiterlijk op 30 juni 1978 zijn uitgevoerd. Drie hiervan zijn reeds uitgevoerd, nu wordt overeengekomen de andere twee ook na te komen.

Om het doel van deze bepaling te begrijpen, moeten we terug naar het verleden. Toen op 1 september 1971 de «liberté du père de la famille» opnieuw werd ingevoerd, werden toezeggingen gedaan aan de Vlamingen, maar ze werden niet allemaal uitgevoerd.

De twee nog niet gerealiseerde toezeggingen zijn :

1. het kosteloos leerlingenvervoer voor kinderen zowel van het niet-confessionele als van het confessionele onderwijs.
2. de uitrusting van alle lagere scholen met een eenvoudig taallaboratorium.

Het is dus weer typisch, dat nu iets wordt «gegeven» aan de Vlaamse Brusselaars, waar ze in feite reeds zes jaar recht op hadden...

— geen enkele school mag worden opgeheven zolang zij subsidieerbaar is. Tot slot dient te worden vermeld dat volgens het pact voor de gemeenschapscommissies moet worden voorzien in de nodige middelen voor organisatie en werking (secretariaat, lokalen, verbindingen met de gemeenten en het OCMW, vergoedingen en werkingskosten).

d. de verhouding gemeenschapscommissies — OCMW en gemeente

In Stuyvenberg werd overeengekomen dat de contacten tussen de gemeenschapscommissies en de OCMW en gemeente zullen geïnstitutionaliseerd worden met het oog op een doelmatige samenwerking.

Het spreekt voor zichzelf : als de gemeenschapscommissies hun taak naar behoren willen vervullen, dienen zij geïnformeerd te worden over voorstellen en beslissingen van het OCMW en van de gemeente. Daarom is in Stuyvenberg overeengekomen dat de leden van de gemeenschapscommissies de uitnodiging, de agenda en de stukken van de gemeenteraad

en van het OCMW ontvangen, net zoals de gemeenteraadsleden en leden van het OCMW.

Geen akte, geen stuk betreffende het bestuur mag aan de leden van de gemeenschapscommissies worden onttrokken (12).

Dit is een belangrijke verworvenheid van de Vlamingen. Maar of de Franstalige gemeentebesturen en OCMW's dit naar de letter zullen uitvoeren, is een andere vraag. Veel zal afhangen van de wijze waarop het hele systeem werkt : zal het pacificatie brengen of oorlog ? In het tweede geval zou er wel eens iets kunnen mislopen met de informatie van de leden van de gemeenschapscommissie, vooral als men bedenkt dat er op een totaal van 229 OCMW-leden te Brussel slechts 26 Nederlandstaligen zijn...

e. Mogelijkheid van beroep bij de Brusselse executieve :

Daar de gemeenschapscommissies geen echt beslissingsrecht hebben, moest een formule gevonden worden, die garanties zou bieden omtrent de navolging van hun adviezen en voorstellen.

Er werd dan overeengekomen dat «ten einde te waarborgen» dat gevolg wordt gegeven aan de adviezen en de voorstellen van de gemeenschapscommissie en dat de bestemming van de kredieten zal worden geëerbiedigd, de wet in een mogelijkheid van beroep zal voorzien voor de gemeenschapscommissies bij de Brusselse gewestexecutieve :

- inzake begrotingskredieten ;
- bij het uitblijven van uitvoering ;
- bij het niet naleven van de adviezen inzake culturele en persoonsgebonden materies ;
- inzake andere dan culturele en persoonsgebonden materies, in geval van een discriminerende beslissing ten aanzien van de leden van de gemeenschap.

Het beroep heeft de schorsing van de bestreden beslissingen voor gevolg in de eerste drie gevallen.

Vooraleer beroep in te stellen, moet de gemeenschapscommissie de in gebreke blijvende overheid binnen een bepaalde termijn in gebreke stellen.

De Brusselse gewestexecutieve behandelt en beslecht het beroep in aanwezigheid van de aan dit college verbonden leden van de gemeenschapsexecutieven. Zij kan de partijen horen en zich de documenten laten voorleggen die zij noodzakelijk acht.

Wordt het beroep ingewilligd, dan kan de Brusselse gewestexecutieve de twee aan dit college verbonden leden van de gemeenschapsexecutieven belasten met de uitvoering van de beslissing in de plaats van de in gebreke blijvende overheid.

(12) Vgl. art. 69, 3e lid van de gemeentewet.

Bij het beslechten van een beroep worden de beslissingen van de Brusselse executieve genomen met dubbele meerderheid (d.i. de meerderheid in elke taalgroep), in tegenstelling tot de gewone procedure van de consensus.

Tot zover de overeengekomen regeling. Nu enkele bedenkingen hierover. De Brusselse gewestexecutieve behandelt het beroep dus in aanwezigheid van de aan dit college verbonden leden van de gemeenschapsexecutieven, zijnde de voorzitter van de gemeenschapsexecutieve (of een ander lid als de hiernagenoemde voorzitter is) en het lid, behorende tot de Brusselse gewestraad. Maar het is de vraag of zij stemkracht hebben : «aanwezig zijn» betekent niet «stemgerechtigd zijn».

We komen hier dus wel tot een merkwaardige constructie, vermits deze «verbonden» leden verkozen zijn door de gemeenschapsraad en andere leden van de Brusselse gewestexecutieve door de Brusselse gewestraad. Bovendien komen deze toegevoegde leden (bevoegd voor «culturele en persoonsgebonden materies») terecht in een orgaan dat bevoegd is voor «plaatsgebonden» materies. Wat meteen een andere merkwaardigheid blootlegt : het beroep inzake «cultuur- en persoonsgebonden» materies dient ingesteld te worden bij een orgaan dat bevoegd is voor «plaatsgebonden» materies. Met andere woorden, de uitvoerende macht van de Brusselse gewestraad treedt hier quasi op als voogdijoverheid inzake conflicten over «culturele en persoonsgebonden» materies. De culturele autonomie (?) wordt dus onder «voogdij» geplaatst van een gewestelijk orgaan, wat in het Brusselse toch de suprematie van het gewest op de gemeenschappen betekent ?

De regeling voorziet ook in een zekere vorm van klachtrecht tegen elke discriminerende beslissing in andere dan culturele en persoonsgebonden materies. Doch het instellen van een dergelijke klacht heeft geen schorsing van de beslissing voor gevolg. De vraag is of er dan nog iets van dit klachtrecht overblijft. De discriminerende beslissing kan immers rustig worden uitgevoerd en, zelfs al zou de klacht ingewilligd worden, is het vaak moeilijk deze uitvoering teniet te doen.

Wat ons brengt tot het volgende probleem : hoeveel kans bestaat er dat het beroep ingewilligd wordt ? Immers, er is een meerderheid in elke taalgroep nodig. Wanneer zal deze meerderheid gevonden worden in de Franse taalgroep als het beroep werd ingesteld door een Nederlandse gemeenschapscommissie ?

Waarop dan de vraag rijst : quid, als het beroep niet wordt ingewilligd ? Nergens wordt deze hypothese in het pact vermeld. In de gevallen waar het aantekenen van beroep schorsing tot gevolg heeft, leidt dit tot immobilisme. In het geval van het klachtrecht, betekent dit dat de beslissing blijft gelden, wat er op duidt dat dit klachtrecht weinig of niets inhoudt.

Maar zelfs als het beroep ingewilligd wordt, zijn alle moeilijkheden nog niet van de baan. Want stel dat een Franstalig gemeentebestuur het advies van de Nederlandse gemeenschapscommissie niet volgt na een ingewilligd

beroep ? Het pact bepaalt dan dat de Brusselse gewestexecutieve de twee verbonden leden van de gemeenschapsexecutieve kan gelasten met de uitvoering van de beslissing in de plaats van het gemeentebestuur. Dit «kan» duidt op een mogelijkheid en het is dus allemaal niet zeker dat men daartoe beslist. Trouwens, hoe beslist men over deze gelasting : met dubbele meerderheid of met consensus ? Hierover niets in het pact.

U ziet, vele vragen blijven open. Wil het beroep goed functioneren, dan zal er van beide kanten veel goede wil nodig zijn.

Besluit over de gemeenschapscommissies :

Vermits de gemeenschapscommissies slechts een adviesrecht hebben en de hun geboden mogelijkheid van beroep op zijn minst precair is, kan men in Brussel inzake persoonsgebonden materies niet spreken van een autonoom beleid van de Vlaamse gemeenschap van Brussel. Wel vervullen deze gemeenschapscommissies de rol van «communautaire seinwachter», maar of het allemaal veel zal uithalen, kan niemand voorspellen.

2. De socio-culturele instellingen.

a. begrip :

Het is aangewezen vooraf te bepalen wat onder socio-culturele instellingen wordt verstaan.

Het vade-mecum zegt «dat het instellingen zijn met activiteiten die behoren tot de aangelegenheden waarvoor de Gemeenschapsraden normatieve bevoegdheid hebben (behalve het gebruik der talen).»

Concreet wordt het volgende bedoeld. Er zijn in Brussel 22 socio-culturele organisaties, die allen ressorteren onder de APSKW (de Agglomeratieraad voor het Plaatselijk Sociaal Cultureel Werk). Zij gaan terug op enkele initiatieven die vanaf 1960 zijn genomen om de samenlevingsopbouw op sociaal vlak te stimuleren en te coördineren in de Vlaamse kernen. Vanaf 1970 hebben die kernen een stevige vorm gekregen in de gemeenten van de agglomeratie. Zulke kernen noemt men socio-culturele raden en deze raden groeperen :

- alle mogelijke Vlaamse verenigingen in die gemeente
- alle Nederlandstalige instellingen
- alle actieve groepen
- alle niet in groep geëngageerde enkelingen

Op te merken valt dat er 22 raden zijn en maar 19 gemeenten. Dit ligt aan de oprichting van 3 supplementaire socio-culturele raden voor Laken, Neder-over-Heembeek en Haren. Reden hiervoor is de verschillende sociologische realiteit van deze gebieden, in vergelijking met Brussel-centrum.

b. Wat werd t.a.v. deze socio-culturele raden in Egmont en Stuyvenberg overeengekomen ?

In het Egmontakkoord stond dat de socio-culturele instellingen ééntalig of tweetalig mochten zijn. En in Stuyvenberg maakt men het onderscheid tussen de sociaal-culturele instellingen die zich tot één gemeenschap richten en de instellingen die zich tot de twee gemeenschappen richten. Dit onderscheid is van belang om te weten ten laste van welke gemeenschap de uitgaven vallen.

Deze uitgaven vallen ten laste van :

- de *gemeenschappelijke begroting* van de gemeente of het OCMW, wanneer de instellingen erkend zijn als zich richtend tot de twee gemeenschappen.
- de *betrokken gemeenschap* in de andere gevallen.

Om dit onderscheid te maken heeft men normen nodig. De regeling over de normenbepaling in het definitief stelsel verschilt van deze in het overgangsstelsel. *In het definitieve stelsel* worden de normen, inclusief de erkenningsvoorwaarden bij decreet bepaald voor de instellingen die zich tot één gemeenschap richten en door de senaat voor de bi-communautaire instellingen. De appreciatie over het zich al dan niet richten tot de 2 gemeenschappen wordt gedaan door de 2 gemeentelijke gemeenschapscommissies van de betrokken gemeenten. In geval van onenigheid is beroep mogelijk bij de 2 Brusselse leden van de gemeenschapsexecutieven. Hetzelfde geldt t.a.v. andere sociaal-culturele instellingen die vanwege de gemeente of het OCMW een voordeel bekomen.

In het overgangsstelsel worden de normen voor de instellingen die zich tot één gemeenschap richten bij decreet en voor de bi-communautaire instellingen bij wet bepaald. Deze wet moet de passus van het gemeenschaps-pact opnemen, omtrent de beheersregeling die de samenwerking tussen de 2 gemeenschappen en de voor het onthaal (13) van elke gemeenschap onontbeerlijk autonomie organiseert.

De ministerraad zal een commissie van deskundigen oprichten die voorstellen moet formuleren aangaande de erkenning van de bestaande sociaal-culturele instellingen die zich tot de 2 gemeenschappen richten. Deze commissie is paritair samengesteld uit de leden van de 2 gemeenschappen en bestaat voor iedere groep voor de helft uit inwoners van het Brusselse gewest. De beslissing terzake wordt genomen door een ministerieel comité, dat op dezelfde wijze als de commissie van deskundigen zal worden samengesteld.

De appreciatie gebeurt in dit stelsel door voornoemd ministerieel comité. Er wordt een vermoeden ingesteld dat de sociaal-culturele instelling die niet erkend werd als bi-communautair, slechts één gemeenschap toebehoort.

(13) De term *onthaal* bevat alles wat aanleiding geeft tot persoonlijk contact met de gebruikers.

Al de bestaande socio-culturele instellingen zullen dus aan een «al of niet bi-communautair» onderzoek worden onderworpen.

Het pact bepaalt ook nog dat «wanneer voorzien wordt in verschillende normen of speciale middelen om de volledige ontplooiing van elke gemeenschap te waarborgen, deze maatregelen geen individuele discriminerende voordelen mogen behelzen ten aanzien van de leden van de gemeenschap».

Deze bepaling van het pact wil volgende toestanden vermijden. Stel dat een gemeente beslist één buurthuis of een zwembad voor de Franstaligen en één voor de Nederlandstaligen te bouwen, dan zou het discriminerend zijn om de Vlamingen voor dezelfde dienst meer te laten betalen dan de Franstaligen.

Dat wil het pact vermijden. Maar de vraag is : wie gaat bepalen dat er discriminatie is en welke procedure gaat men ervoor uitvinden ?

We mogen dus besluiten dat het laatste woord nog niet gezegd is over deze socio-culturele instellingen, want vooraleer de normering klaar zal zijn en de appreciaties zullen kunnen gebeuren, zal er nog keihard dienen onderhandeld te worden.

3. De Nederlandse en Franse Commissie voor de Cultuur.

a. inrichting :

In het Brusselse gewest blijven de Nederlandse en Franse Commissie voor de Cultuur bestaan. Zij zijn samengesteld uit een gelijk aantal leden, onderscheidenlijk door de Nederlandse en Franse taalgroep van de Gewestraad gekozen. De Nederlandse en Franse Commissie voor de Cultuur vormen samen de Verenigde Commissies. De beslissingen van deze Verenigde Commissies zijn slechts aangenomen wanneer zij de meerderheid van de uitgebrachte stemmen in elke taalgroep bekomen.

De NCC en FCC blijven dus bestaan. De NCC (bevoegd voor de Brusselse agglomeratie) (14) werd op 9 augustus 1972 geïnstalleerd. Ze was door de grondwetsherziening van 1971 in het leven geroepen, toen in de grondwet een artikel 108 ter, paragraaf 4, werd ingeschreven dat stelde dat er in de Brusselse agglomeratie 2 cultuurcommissies zouden worden opgericht die dezelfde bevoegdheden zouden hebben voor voorschoolse, naschoolse en culturele zaken, en voor onderwijs.

«Aldus zouden de Vlaamse Brusselaars hun eigen cultuur- en onderwijsbeleid bepalen» (met financiële rugsteun van de Nederlandse cultuurraad), zo luidde het.

Wat kwam daar nu van terecht ?

De NCC heeft zeker gedaan wat ze kon, maar toch dient gesteld dat de

(14) Nu uitgebreid tot de 6 faciliteitengemeenten : zie infra.

resultaten niet zo bemoedigend waren. Oorzaken zijn een gebrek aan financiële middelen (15) en het feit dat men geen vat kon krijgen op het administratieve en sociale raderwerk dat een belangrijke factor van verfransing is.

Wat dit gebrek van eigen financiële middelen betreft :

— De NCC putte zijn financiële middelen aanvankelijk uit de dotatie voor de Nederlandse cultuurraad. Deze dotatie werd dus ingeschreven op de begroting van Dotatiën. Deze financiële middelen die ter beschikking werden gesteld, waren meestal niet om over naar huis te schrijven. In een bepaald jaar werd 98 miljoen gegeven, terwijl datzelfde jaar de gemeente Schaarbeek 1 miljard uittrok voor onderwijs en cultuur...

— Nadien werd de dotatie overgeheveld van de begroting Dotatiën naar de begroting van Nederlandse cultuur. Juridisch werd die dotatie dus nog wel gestemd door de Nederlandse cultuurraad, maar door het feit dat de dotatie in het begrotingspakket van Nederlandse cultuur werd opgenomen, onderging de dotatie ook de besnoeiingsmaatregelen, daar dit Ministerie ook al met tekorten zat.

Nu kan men zich afvragen : en de FCC dan, kent zij niet dezelfde moeilijkheden ? Zeker niet, en dit omwille van het akkoord Paris- Van Mechelen, dat bepaalde dat de Nederlandse en Franse cultuurcommissies evenveel geld moesten krijgen. Doch deze oppervlakkige gelijkheid verdoezelt in feite een grote ongelijkheid.

Immers, de meestal Franstalige gemeentebesturen besteden miljarden aan onderwijs en cultuur, maar in 95 % van de gevallen betreft het Franstalige initiatieven. Wat de FCC dan ontvangt is dan bijna een «luxe».

We kunnen dus besluiten dat de NCC in het huidige systeem de grote gedupeerde is en met de NCC dus ook de Brusselse Vlaming. Zal hier verandering in komen na Egmont en Stuyvenberg ? Ik meen van niet, want :

— in het pact staat niets over eigen financiële middelen.

— de bevoegdheden van de NCC worden uitgebreid (naast de «culturele» aangelegenheden van '71, nu ook de «persoonsgebonden» aangelegenheden). Uitbreiding van bevoegdheden kost geld, maar zal er dit komen nu sprake is van sanering van de openbare financiën ?

— het werkingsgebied wordt uitgebreid tot de 6 faciliteitengemeenten.

b. bevoegdheden :

In het Egmontpact werd gesteld dat de NCC en de FCC dezelfde bevoegdheden hebben als de andere inrichtende machten inzake voor-schoolse, naschoolse en culturele aangelegenheden en inzake onderwijs.

(15) 1973 : boni : 11 miljoen

1974 : tekort : 1,5 miljoen

1975 : tekort : 21.700.000 frank

1976 : tekort : 23.700.000 frank

In de Stuyvenbergtekst wordt gesteld dat de bevoegdheid zich uitstrekt tot al de aangelegenheden waarvoor de Gemeenschappen normatieve bevoegdheid hebben.

Wat betreft het onderwijs, dient de volgende bemerking gemaakt te worden. Onderwijs behoort binnen de grenzen van art 59bis G.W. tot de bevoegdheid van de gemeenschapsraden. Anderzijds stelt men hier dat de NCC en de FCC ook bevoegd zijn t.a.v. onderwijs. Dit moet allicht zo verstaan worden :

- voor zover de bepalingen van het schoolpact hen dat niet beletten treden de gemeenschapsraden inzake onderwijs normatief op. Het Brussels gewest zal verplicht zijn die normen te respecteren.
- maar anderzijds kunnen de cultuurcommissies ook onderwijs organiseren, maar dan onder het gezag van de gemeenschappen en niet van het gewest.

Dit is een vrij hybridisch systeem. Want men geeft aan een gewestelijk orgaan en gemeenschapskarakter door het in een Nederlandse en Franse afdeling te splitsen, waarbij ieder orgaan dan autonoom wordt voor een aantal zaken met een gemeenschapskarakter. Of anders gezegd, de NCC en de FCC worden dus een gemeenschapsorgaan, dat binnen gewestelijke grenzen optreedt.

De NCC en de FCC vormen samen de Verenigde Commissies. Deze commissies zijn bevoegd voor de in vorige paragraaf vermelde aangelegenheden van gemeenschappelijk belang en voor het bevorderen van de nationale en internationale zending van het Brussels gewest.

De drie commissies vervullen eveneens de taken waarmee zij door de Wetgevende Macht, de gemeenschapsraden of de regering worden belast.

Besluit over culturele en persoonsgebonden materies.

Na de staats Hervorming zullen de Nederlandse en Franse gemeenschap inzake deze aangelegenheden een autonoom beleid kunnen voeren. Omwille van de overlapping van de twee gemeenschappen te Brussel, moest men voor dit gebied naar andere formules zoeken.

Wat uit de bus is gekomen, is om redenen die boven werden uiteengezet, echter te weinig om te kunnen spreken over een autonoom beleid.

§ 2. DE PLAATSGEBONDEN MATERIES

De plaatsgebonden materies worden aan het gewest toevertrouwd. Brussel vormt ook een gewest, naast het Vlaamse en het Waalse gewest. De regelen omtrent de organisatie van de gewesten gelden dus ook voor Brussel, maar toch zijn er specifieke bepalingen voor het Brusselse gewest alleen.

1. De Brusselse gewestraad.

De gewestraad voor Brussel is *samengesteld* uit een aantal raadsleden dat gelijk is aan het dubbel van het aantal volksvertegenwoordigers voor het gewest Brussel.

Voor de *verkiezingen* van deze gewestraadsleden zal in het definitieve stelsel dezelfde techniek worden toegepast als die welke voor de Europese verkiezingen werd voorgesteld (taalverklaring, patronering, ééntalige lijsten, schikking der lijsten op de kiesbrieven). Voor de verdeling van de zetels worden de uitgebrachte stemmen per taalgroep samengeteld.

Het *bureau* van de Brusselse gewestraad telt vijf leden, eveneel Franstaligen als Nederlandstaligen, met uitzondering van de voorzitter. De ondervoorzitter behoort tot de andere taalgroep dan die van de voorzitter.

De Nederlandstalige en Franstalige leden van de Brusselse gewestraad die ook lid zijn van de Vlaamse, respectievelijk de Franse gemeenschapsraad, kunnen worden uitgenodigd op de zittingen van de Vlaamse gewestraad, respectievelijk de Waalse gewestraad, zonder evenwel te kunnen deelnemen aan de stemmingen.

In de Brusselse gewestraad kan de *alarmprocedure* worden toegepast in de gevallen in het gemeenschapspact omschreven. De motie wordt dan verwezen naar de Brusselse executieve die hierover zijn gemotiveerde adviezen moet geven en eventueel het ontwerp of voorstel amendeert. Hier worden de beslissingen genomen met dubbele meerderheid. Deze procedure kan slechts eenmaal worden toegepast door de leden van een taalgroep, betreffende eenzelfde ontwerp of voorstel.

De Brusselse gewestraad regelt bij ordonnantie de aangelegenheden die thans behoren tot de *bevoegdheid* van de Brusselse agglomeratieraad die zal afgeschaft worden.

In verband met de *motie van wantrouwen*, gelden speciale regels voor de Brusselse gewestraad. De motie van wantrouwen tegen de volledige executieve wordt slechts aangenomen indien zij de meerderheid van de leden van elke taalgroep bekomt (16). Een motie van wantrouwen tegen een of meer leden, kan slechts worden ingediend door de leden van de eigen taalgroep. Deze motie moet aan de normale vereisten voldoen, maar bovendien wordt voor de Brusselse executieve de meerderheid in de desbetreffende taalgroep vereist.

De Brusselse gewestraad zal dus bestaan uit twee taalgroepen. Omdat de aanwezigheid van de Vlaamse mensen in de Brusselse gewestraad problematisch kan zijn, werd bepaald dat er 48 leden zullen zijn, zijnde het dubbel aantal volksvertegenwoordigers voor het Brussels gewest.

(16) In de andere twee gewestraden volstaat de meerderheid in de hele gewestraad : daar zijn er uiteraard geen taalgroepen.

«Met een totaal van 48 kan men werken, kan men aan de taalgroepen de rol geven over te gaan tot de verkiezingen van de Vlaamse en Franstalige leden van het executief» (10).

Door het nieuw uitgebouwde verkiezingssysteem (éentalige lijsten en patronering . . .) zou het voortaan onmogelijk moeten worden nep-Vlamingen op de lijst te plaatsen, wat meteen de bruikbaarheid van de alarmbel ten goede komt (nu zal er immers de vereiste meerderheid kunnen gevonden worden) dit alles indien 100 handtekeningen voldoende garanties bieden.

Er werden garanties ingebouwd voor de twee verkozen Vlamingen in de Brusselse executieve. Zij kunnen slechts verkozen worden door hun taalgroep, maar ze worden ook door hen ontslagen (motie van wantrouwen) en door hen alleen. Zo wordt vermeden dat tegen eventueel «lastige» Vlamingen in de executieve een motie zou kunnen worden ingediend door de Franstalige die toch hoogstwaarschijnlijk de meerderheid in de Brusselse gewestraad zullen vormen.

2. De Brusselse executieve.

Zoals de andere gewesten heeft het Brussels gewest ook een executieve. Maar voor deze executieve zijn er wel speciale bepalingen in het pact opgenomen. Elke gewestexecutieve zal bestaan uit zeven personen verkozen uit en door de gewestraad, door zeven verschillende verkiezingsverrichtingen. In de Brusselse executieve zullen ten minste twee leden behoren tot de minst talrijke taalgroep.

De Nederlandstalige leden van de executieve zullen worden aangewezen door de Nederlandse taalgroep en de Franstalige leden door de Franse taalgroep.

Bij ontstentenis van een politiek akkoord in de executieve over de verdeling van bevoegdheden, zullen deze in 6 evenwichtige groepen worden ingedeeld. De Nederlandstalige vertegenwoordigers zullen de derde en vijfde keuze uitoefenen. De Franstalige vertegenwoordigers zullen de eerste, tweede, vierde en zesde keuze uitoefenen. Voor het overige gelden voor de Brussels executieve dezelfde regels als voor de executieve van de andere gewesten.

De Brusselse executieve zal dus bestaan uit zeven personen, waaronder ten minste twee van de minst talrijke taalgroep, zijnde de Vlamingen. Men stapt hier dus af van het beginsel van de pariteit (18), dat voor Brussel verkregen werd in ruil voor de pariteit op nationaal vlak. De Vlaamse

(17) Aldus Wilfried Martens in *Zeg* van juli 1977.

(18) In de agglomeratieraad is de verhouding nu 6 Franstaligen, 6 Nederlandstaligen en 1 Franstalige voorzitter.

onderhandelaars verdedigen deze toegeving met het argument dat de huidige pariteit slechts een schijnpariteit was. Dit is formeel juist, maar dit was dan het gevolg van een feitelijk maneuver en wegens een gebrekkige uitwerking van de wet, tegen de bedoeling van de grondwet in (19). Maar als men dit als vergelijking inroept om de pariteit op het heffen, komt dit neer op het belonen van de kwade trouw van de Franstaligen. Het tegenargument van de Vlaamse onderhandelaars als zou een schijnpariteit nu een machtspariteit worden (via een vetorecht van de twee Vlamingen in het executief) is sinds de publicatie van het Stuyvenberg vade-mecum ook al niet meer valabel. In de Egmonttekst stond dat de beslissingen van de executieve «collegiaal» dienden te zijn. Van Vlaamse zijde is dit steeds uitgelegd als zou dat een vetorecht inhouden voor de twee Vlamingen in de Brusselse executieve. In het vade-mecum wordt echter gepreciseerd dat men beslist bij consensus. Dit betekent dat als een lid van de executieve zich niet kan akkoord verklaren met een beslissing, dit niet leidt tot het blokkeren van de beslissing, maar wel tot het ontslag van het lid. Enkel bij een voorafgaand ontslag wordt de beslissing geblokkeerd. Met andere woorden, deze twee Vlamingen hebben geen vetorecht, doch wel een recht van ontslag : het «recht op politieke zelfmoord», «het recht op hara-kiri», zoals PVV-voorzitter Declercq het in het kamerdebat uitdrukte.

Zo bekeken betekent deze «machtspariteit» dus zeer weinig, want het is zeer de vraag welke politicus ontslag zal nemen, temeer als men bedenkt welke (financiële) inspanningen zo'n zetel hem gekost heeft...

Wat de keuze van bevoegdheden betreft, zit het gevaar erin dat men de zgn. «harde beleidsmateries» in de eerste twee pakketten zal stoppen die voorbehouden zijn aan de Franstaligen. We mogen dus besluiten dat de Vlamingen inzake de Brusselse executieve verregaande toegevingen hebben gedaan.

3. Financiën van het Brussels gewest.

De financiële regeling voor het Brussels gewest wijkt niet af van die voor de andere gewesten. Wel staat in het Stuyvenbergvade-mecum dat de regering zich ertoe verbindt om, na een inventaris te hebben opgesteld van de budgettaire gevolgen verbonden aan de uitvoering van de nationale en internationale opdrachten, alsook van de toepassing van de wettelijke bepalingen betreffende het tweetalig karakter van de 19 gemeenten hiervoor vanaf 1979 een juiste compensatie toe te kennen. Deze compensatie zou dan ten laste vallen van hetzij de nationale begroting, hetzij het gemeentefonds, hetzij van beide.

(19) Zie noot 4.

Algemeen besluit i.v.m. plaatsgebonden materies.

Na de staatshervorming zullen het Vlaamse en het Waalse gewest inzake deze aangelegenheden een autonoom beleid kunnen voeren.

In het Brussels gewest zullen de Vlamingen eens te meer aan hun lot worden overgelaten, daar zij op de cruciale beleidsterreinen echt té weinig garanties hebben. Bovendien heb ik vele reserves omtrent de mogelijkheid tot functioneren van het systeem. Immers, een systeem van grendels kan pas werken als langs beide zijden op volwassen, eerlijke en vreedzame manier geregeerd wordt.

Maar of deze geest van pacificatie aan Franstalige zijde aanwezig is, valt voorlopig nog te betwijfelen. Tenzij...

§ 3. BRUSSEL ALS SUBGEWEST

De regelingen voor Brussel zijn dezelfde als voor de andere subgewesten, op de volgende bepalingen na :

«Er werd overeengekomen dat Brussel ook een subgewest zal uitmaken en dat de taken van dit subgewest en van de agglomeratie zullen vervuld worden door de organen van het gewest, die handelen volgens de voorschriften en de procedure van toepassing op het gewest.

De handelingen van de organen van het Brusselse gewest betreffende aangelegenheden die niet vallen onder de bevoegdheid van de gewestraden, hebben dezelfde juridische aard als die van de andere subgewesten ; zij vallen eventueel onder de toepassing van de regelen betreffende de bijzondere voogdij, zoals bepaald in nummer 89 van het vade-mecum (20).

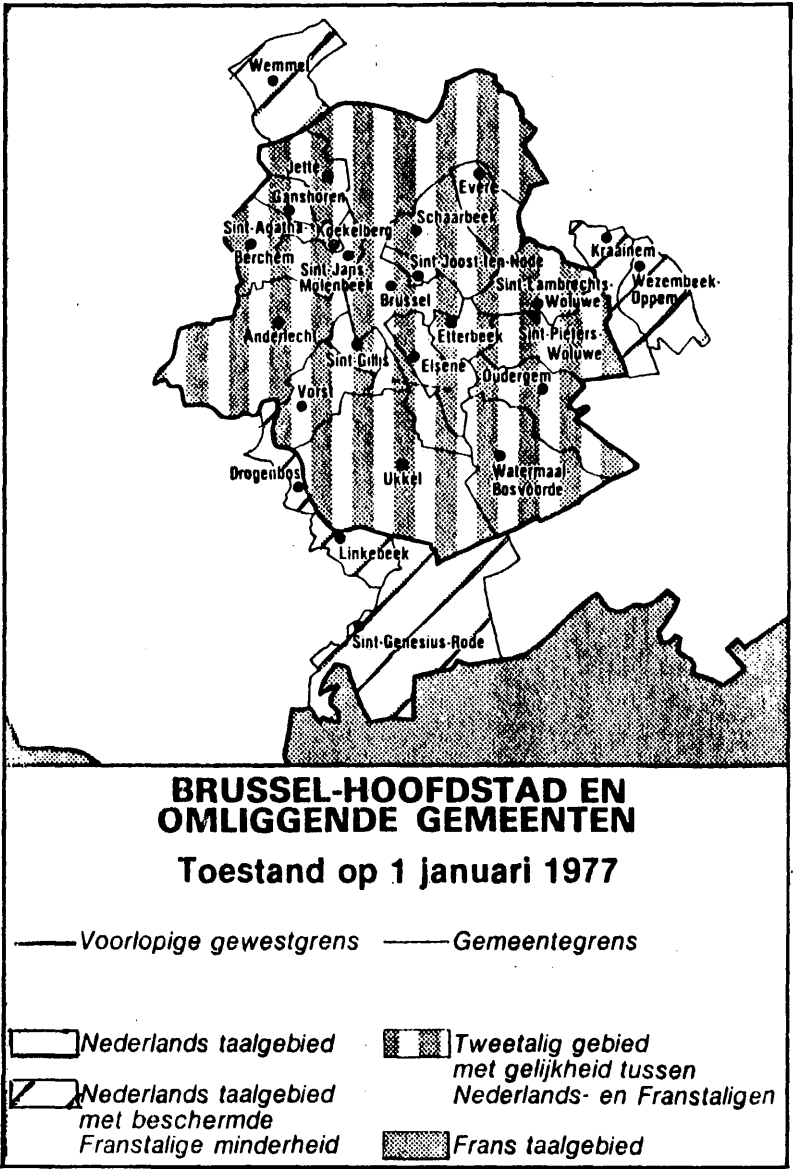
II STATUUT VAN DE ZES RANDGEMEENTEN

Sinds 15 jaar zijn de 6 «faciliteitengemeenten» rond Brussel de inzet van de Vlaamse strijd tegen de verfransende greep van Brussel op Vlaams-Brabant. Het betreft hier de gemeenten Drogenbos, Linkebeek, Kraainem, Wezembeek-Opem, Wemmel en Sint-Genesius-Rode.

In deze gemeenten werd aan de ingeweken Franstaligen zgn. «faciliteiten» verleend die, zo zei men, hen in staat zouden stellen zich geleidelijk aan te

(20) Nr 89 bepaalt : «Inzake aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de Staat en de Gemeenschappen behoren, wordt de bijzondere voogdij uitgeoefend ten aanzien van de beslissingen en door de overheden, die de wet of het decreet, naar gelang van het geval, aanduidt».

passen aan de autochtone Vlaamse bevolking. Deze faciliteiten zouden dan in een later stadium afgeschaft worden. Niets was echter minder waar... !

§ 1. HUIDIG STATUUT VAN DE ZES RANDGEMEENTEN

Schema van het taalregime in het Nederlandstalig taalgebied en in de zes randgemeenten.

	NEDERLANDS TAALGEBIED	RANDGEMEENTEN
1. WERKING VAN DE DIENST		
a. taal van de binnendienst	Nederlands	Nederlands
b. betrekkingen met voogdijoverheden	Nederlands	Nederlands
c. betrekkingen met andere diensten uit hetzelfde taalgebied en Brussel-Hoofdstad	Nederlands	Nederlands
2. BETREKKINGEN MET HET PUBLIEK		
a. stellen van berichten en formulieren	Nederlands	Nederlands en Frans (21)
c. gewone betrekkingen	Nederlands	Nederlands of Frans
c. afleveren getuigschriften	Nederlands	Nederlands of Frans
3. PERSONEELSBELEID		
a. aanwerving	Nederlands diploma	Nederlands diploma
b. bevordering	Nederlands examen	Nederlands examen

In de realiteit vertaald, betekent dit dat die gemeenten uiterlijk volkomen tweetalig zijn. Straatnaamborden en alle mededelingen vanwege de gemeentebesturen zijn er tweetalig ; wie zich aanmeldt krijgt documenten en attesten in het Nederlands of in het Frans. Er zijn Franstalige kleuter- en lagere scholen (22), naast Vlaamse enz...

Het enige verschil met de 19 Brusselse gemeenten is dat de interne bestuurstaal er het Nederlands is... Maar dat is slechts theorie. Want in vele gemeenten wordt in het schepencollege Frans gesproken, maar de letter

(21) Degenen die met het publiek in contact komen moeten daarenboven een elementaire kennis van het Frans hebben.

(22) Echter geen middelbaar onderwijs.

van de wet wordt nageleefd omdat de gemeentesecretaris de notulen in het Nederlands opstelt.

Zelfs in verscheidene gemeenteraden van die 6 randgemeenten wordt openlijk door bepaalde raadsleden Frans gesproken. Wat de secretaris dan in het Nederlands noteert. Slechts bij hun ambtsaanvaarding, als de verkozenen de eed moeten afleggen, moeten ze dat in het Nederlands doen (23).

En toch behoren die gemeenten tot Vlaanderen, zelfs na het Egmontpact. Art. 3bis van de grondwet en de aanvullende wet van 23 december 1970 stellen duidelijk dat die 6 gemeenten met zowat 55.000 inwoners, bij Vlaanderen behoren. Dezelfde grondwet bepaalt ook dat de bedoelde gemeenten niet aan het Vlaamse gebied kunnen worden onttrokken, tenzij door een wet, aanvaard door de meerderheid van elke taalgroep in het parlement. Die meerderheid is er niet in de Vlaamse taalgroep, maar zoals hierna zal blijken, leert de Egmontervaring ons dat men rond de onderhandelingstafel toch het statuut van deze randgemeenten zo kan wijzigen, dat zij de facto quasi verbonden zijn met Brussel-19 gemeenten...

§ 2. STATUUT VAN DE RANDGEMEENTEN NA EGMONT EN STUYVENBERG.

In de zin van art. 59 bis van de grondwet en van de uitvoeringswetten ervan zullen de Franstaligen van de 6 randgemeenten met faciliteiten, voor de cultuur en persoonsgebonden materies, dezelfde rechten genieten als de Nederlandstaligen in Brussel.

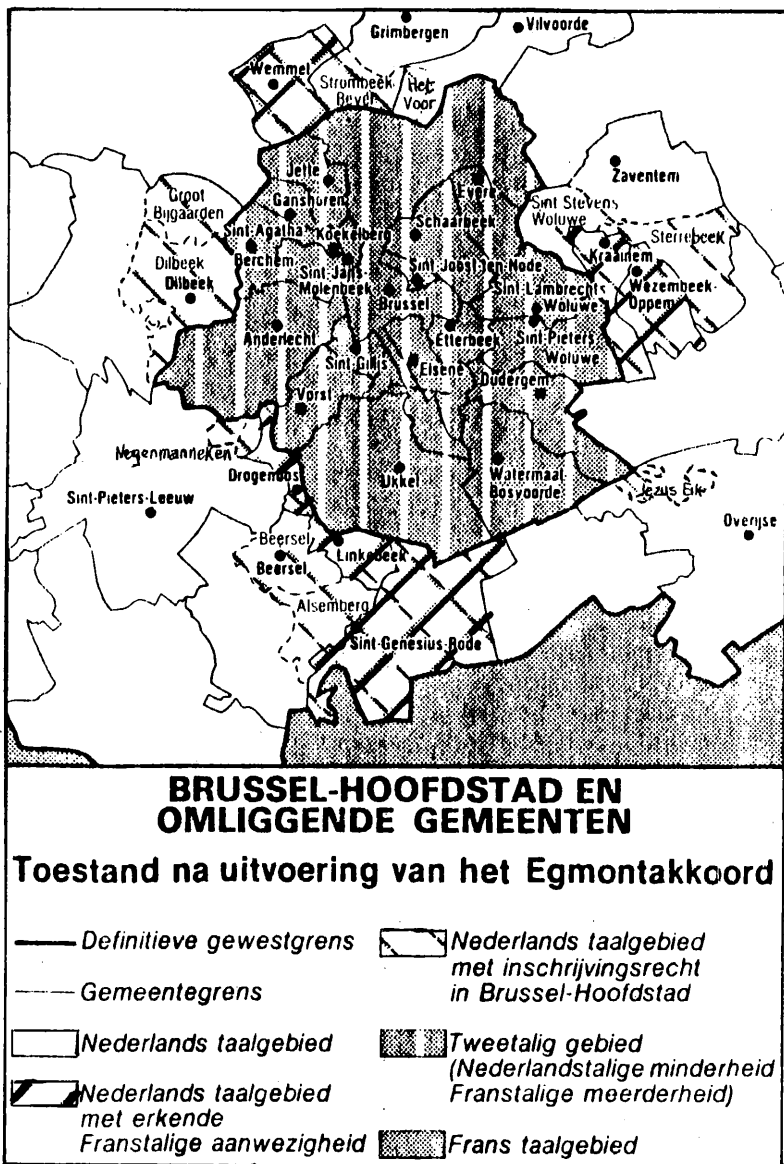
Dezelfde instellingen en dezelfde structuren als die van het Brusselse gewest zullen in die gemeenten worden opgericht. Deze instellingen en structuren zullen tegenover hen dezelfde bevoegdheden uitoefenen. De gemeenschapscommissies zullen een recht van hoger beroep hebben bij de culturele leden van het Brussels gewestelijk executief. Bovendien zullen de Franstalige instellingen van de genoemde gemeenten afhangen van de Franse gemeenschapsraad. De voogdij op de randgemeenten zal verder worden uitgeoefend door de centrale staat. In de 6 randgemeenten krijgen de inwoners ook een inschrijvingsrecht, zonder bepaling in de tijd.

Zij blijven de faciliteiten genieten die hun door de wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken worden verleend, die alleszins ongewijzigd blijven.

Zij kunnen zich bovendien beroepen op de gevolgen in administratieve gerechtelijke en fiscale aangelegenheden.

(23) Hiervoor is zelfs een advies van de Raad der State nodig geweest, of ze zouden het nog vertikt hebben !

In de randgemeenten zullen dus dezelfde instellingen worden opgericht als in Brussel-19 gemeenten. Er komen dus ook Nederlandstalige en Franstalige gemeenschapscommissies. We vragen ons af wat deze commissies

in deze gemeenten moeten gaan uitrichten. Immers, op normatief vlak worden de Franstalige instellingen afhankelijk van de Franse gemeenschapsraad. Normaal geldt dit dus ook voor de Vlaamse gemeenschapsraad (hoewel dit niet in het pact is bepaald !) Bovendien zijn ook de NCC en FCC er bevoegd. Wie gaat uiteindelijk wat doen ? . . . Inzake de cultuurcommissies kan ook nog opgemerkt worden dat deze samengesteld zijn uit mandatarissen uit de 19 gemeenten, maar dat zij nu nog bevoegdheid krijgen in de 6 andere gemeenten die normaal niet in die NCC en FCC vertegenwoordigd zijn. Qua democratische besluitvorming en het betrekken van de bewoners van deze gemeenten bij het beleid, is dit op zijn minst gezegd een merkwaardige situatie ! Wat ons echter het meest bezwaart in het pact, is het cruciale zinnetje dat zegt dat de Franstaligen in de randgemeenten dezelfde rechten krijgen als de Nederlandstaligen in Brussel. Dit zinnetje heeft enorme consequenties. Immers, telkens men iets zal pogen te bereiken om de situatie van de Vlaamse Brusselaars te verbeteren, zal men botsen op twee tegenstrevers : ten eerste de Franstalige gemeentebesturen en ten tweede de Vlamingen in de faciliteitengemeenten : want elke lotsverbetering voor de Vlaamse Brusselaars zal op basis van dit zinnetje worden opgeëist door de Franstaligen in de faciliteitengemeenten, wat door de Vlamingen zeker niet in dank zal worden afgenomen...

Wat de initiatieflost tot lotsverbetering zeker niet zal ten goede komen, want men zal zich moreel steeds bezwaard voelen als men de bedenking maakt dat hoe harder men werkt in Brussel, hoe meer men de positie van de Franstaligen in de randgemeenten zal versterken !

De Franstaligen in de faciliteitengemeenten krijgen bij dit alles nog een niet uitdovend inscriptierecht.

Ter illustratie van de mogelijke bevoegdheidsconflicten, een overzicht van de bevoegde instanties in deze faciliteitengemeenten :

a. *Culturele en persoonsgebonden materies :*

— de NCC en FCC

— de gemeenschapscommissies

b. *voor plaatsgebonden materies :*

— de Vlaamse gewestraad

c. *voor de taalwetgeving :*

— de nationale wetgever en de vice-gouverneur die belast is met de controle op de toepassing van de taalwetten.

d. *op het normatieve vlak (voor de instellingen) :*

— de Franse en de Nederlandse gemeenschapsraad

e. *daarnaast nog :*

— de organen van het subgewest.

Een laatste opmerking : wordt de taalwetgeving nu gewijzigd of niet ? De onderhandelaars beweren bij hoog en bij laag dat men deze wetgeving in de randgemeenten niet zal moeten wijzigen. Maar hoe kan men nu beweren

dat de taalwetgeving niet veranderd wordt als in die faciliteitengemeenten Franstalige instituten worden opgericht ? Want als de Franstaligen een sport- en cultuurcentrum oprichten, zal men dan werken met Nederlandstalige gediplomeerden ? Met Nederlands in de binnendiensten ? Komt de Franstalige gemeenschapsraad daar niet binnenkijken ? Moet de taalwet dan niet gewijzigd worden ? Of zal men de overtreding «oogluikend» toestaan ? Trouwens, er staat zelfs in de Stuyvenbergtekst een wijziging van de taalwet ingeschreven !

Immers, punt 131 verklaart :

«de kinderen van de titularissen van het inschrijvingsrecht in de Egmontgemeenten die een keuze van woonplaats hebben gedaan, kunnen het kleuter- en het lager onderwijs volgen in de lagere scholen van de randgemeenten».

Dit is volledig in tegenstelling met artikel 7, § 3 b 2de alinea van de taalwet dat zegt :

«Het kleuteronderwijs en het lager onderwijs mag worden verstrekt in het Frans indien deze taal de moedertaal of de gebruikelijke taal van het kind is en indien het gezinshoofd verblijf houdt in een van de randgemeenten. (in tegenstelling tot punt 131 !)

Het onderwijs mag slechts worden georganiseerd op verzoek van 16 gezinshoofden die in de gemeenten verblijf houden». (in tegenstrijd met punt 131).

De conclusie ligt voor de hand...

Besluit over de randgemeenten.

Dat er op dit vlak enorme Vlaamse toegevingen zijn gedaan, blijkt voldoende uit bovenstaande commentaar. Temeer, omdat de Vlaamse toegevingen zwaarder wegen dan wat men er voor in de plaats kreeg.

Men zegt dat de Franstaligen in de faciliteitengemeenten dezelfde rechten krijgen als de Vlamingen te Brussel. Men kan het ook zo stellen : de Vlamingen in de hoofdstad bekomen dezelfde faciliteiten als de Franstaligen in de randgemeenten, maar dan met minder garanties, omwille van de francofone gemeentebesturen !

III SPLITSING VAN HET KIESARRONDISSEMENT BRUSSEL-HALLE-VILVOORDE

In het overgangsstelsel zal samen met de splitsing van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde een systeem van communautaire apparentering met de andere kiesarrondissementen van Brabant worden ingevoerd voor de wetgevende en de provinciale verkiezingen.

Maar dan alleen als de congresbesluiten van het FDF niet menens waren. En alleen als wij Vlamingen het spel juist spelen.

Want als we willen, kunnen we het hele proces van grondspeculatie, inwijking en ruimtelijke ordening rond Brussel onder Vlaamse controle houden.

De Vlaamse gewestraad heeft immers ook hier de volledige zeggenschap over het gebruik van de grond en kan de bouwmaatschappijen en georganiseerde woonprojecten onder zijn gezag brengen. Daarin is het Egmontakkoord fundamenteel verschillend van Hertoginnedal, toen de unitaire voogdij de toepassing ervan bleef leiden.

Maar de planologische aanzuivering van Vlaams-Brabant moeten we dan dit keer ook ècht willen.

Dat kunnen we, maar dan moeten de grote politieke partijen de kwaal bestrijden waar ze ligt, namelijk aan de wortel van het verfransingsmechanisme. Dat is de grondhandel.

Al de rest is bijzaak en behoort tot het terrein van de politieke emotie, waar we, als Vlamingen, erg sterk in zijn.

Dat is onze charme, maar kan ons eeuwig noodlot blijven...

In het definitief stelsel blijft de communautaire apparentering (24) met de kiesarrondissementen die thans tot de provincie Brabant behoren.

In het nieuwe kiesarrondissement Brussel worden voor de wetgevende verkiezingen de taalverklaring, de patronering, de ééntalige lijsten, de schikking der lijsten op de kiesbrieven ingevoerd, zoals werd voorgesteld voor de Europese verkiezingen, en worden de uitgebrachte stemmen per taalgroep samengeteld voor de verdeling van de zetels.

In het overgangsstelsel geldt dezelfde regeling ook voor de provincieraadsverkiezingen.

Met de splitsing van het kiesarrondissement is een oude Vlaamse eis gerealiseerd en dit is dan alleen maar toe te juichen.

Bovendien houden de bepalingen omtrent de wetgevende verkiezingen in het kiesarrondissement Brussel garanties in voor de Vlamingen omtrent het authentiek Vlaams karakter van de lijsten van de graad van vertegenwoordiging van de Vlamingen (25).

(24) D.w.z. de verbinding van de Vlaamse lijsten met de kandidatenlijsten in Halle-Vilvoorde en Leuven, en van de Franstalige lijsten met de kandidatenlijsten van de 19 gemeenten en het arrondissement Nijvel, ook na de splitsing van de provincie Brabant.

(25) Omwille van de poolvorming.

BESLUIT

Het gemeenschapspact is niet diè klare en duidelijke tekst geworden die nodig was om de bevolking van dit land toe te laten te begrijpen wiè er nu voor wàt op wèlk niveau bevoegd is.

Dat kon ook niet, met de Belgische politieke realiteit en de gevoelsgeladen sfeer rond Brussel.

Dat er kritiek ging komen, viel te verwachten.

Die kritiek was vooral gericht op Brussel. Terecht, zouden we zeggen, want Brussel was wel degelijk de Vlaamse factuur voor Egmont.

Die prijs is hoog, omdat in ruil voor Vlaamse schijngaranties te Brussel, nieuwe faciliteiten èn een ruw beginsel van staatkundige ongelijkheid (want dat is de hele idee van het inschrijvingsrecht toch !) in één Egmontnacht werden aanvaard.

Zo hoog zelfs dat mogelijk politiek bloed zal vloeien. Schiltz, de VU, Martens ? We weten het niet, maar in de buurt van het Egmontgebouw zijn ooit al grotere en wijzere hoofden gevallen...

Het zal er op aankomen dat iedereen ideologisch juist zal reageren op de hervorming, indien die mettertijd zal worden doorgevoerd.